

Abiturientide väärtushinnangutest: kas eestlus säilib karjääriinimestes?

Eestluse Elujõu kongressil otsiti vastust küsimusele, kas eestlus jääb püsima. Jääb, kui noored seda tahavad. Kas aga tahavad? Tänavustest riigieksamikirjanditest selguvad õpilaste hoiakud ja väärtushinnangud, mille põhjal saab teha järeldusi eestluse püsimise kohta. Järgnevad põhiteesid ja näited nende kohta on võetud muutmata kujul käesoleva aasta lõpukirjanditest.

“Inimese ajaloos on olnud ränkraid aegu, kuid 20. sajand tundub olevat kõige valusam, vallutamistes võimsam, moraalselt laostunud. Lõppenud sajand hiilgab sõdade, tapmist ja vaenulikkusega. Nüüd, 20. sajandi lõpus tundub, et eestlased ei armasta oma rahvast ega hinda oma maad. Minu illusioon tulevikuühiskonnast olekski selline, kus Maad asustaks üks rahvas ning ei oleks mingeid piire, seetõttu puuduks ka vajadus nende pärast sõdida. Oleks säilinud erinevad kombat ja keeled, kuid suhtlemise hõlbustamiseks võiks olla üks ülemaailmne keel.”

Ebajumalaks raha, riik võõrandub rahvast

“Tänaseks ebajumalaks on raha. Me elame ühiskonnas, mille aluseks on raha. Kõige tähtsam on selle olemasolu, kui seda pole, tahetakse seda saada, kui on, soovitakse juurde. Rikkad tahavad veel rohkem vara juurde saada, jättes tähelepanuta tavakodanikud, kes sellepärast kannatavad. Praegusel ajal liigub ju kõik vaid raha jõul. Rahasaamise tahe innustab rahvast õppima. Hea töökoha omamiseks on vaja kõrgharidust. Seega, kui on kõrgharidus, on võimalik saada tasemel töökohta ja ka keskmisest kõrgemat palka. Raha olemasolul saab aga osta omale kõike, mida hing ihaldab.”

“Rahvas on väike mutriku riigiaparaadis. Kuid paistab, et Eestis ei ole jõutud niikaugemale, et riik teeniks rahvast, mitte vastupidi, nagu hetkeolukord näitab. Selline eluolu meenutab küll rohkem mingsugust mängu, kus rahvas on ühel poolel ja riik oma ministritega teisel poolel. Ning pidevalt käib võitlus selle üle, kumb kumma raha endale saab. Vene ajal oli vähemalt see hea, et riigis valitses tugev kord (hirm), mida keegi ei julgenud rikkuda. Praegusel ajal on olukord täpselt vastupidine – meil valitseb ju täielik korralagedus.”

“Eesti Vabariik suudab küll oma kodanikke kõrgel tasemel harida, kuid hiljem neid edasi arendada või võimetele vastavat tööd pakkuda mitte. Eesti riigis puuduvad head erialase ettevalmistusega oskustöölised. Selge on ka see, et kui inimene on teistest silmapaistvam mingsis eluvaldkonnas, lahku ta kodumaalt. Paljudel Eestis elavatel inimestel on teadmata, mis saab homsest päevast. Eesti majandustaset arvestades ei tea me iial, mis võib meid homme ees oodata.”

“Mina isiklikult ei julgeks sellises-

Reet Väarli
Tartu Ülikooli
õppejõud,
Lastevanemate
Liidu asejuhataja

se ühiskonda ühtki last ilmale tuua, alustades puhtmajanduslikest kaalutlustest ja lõpetades hirmuga vastse ilmakodaniku käekäigu pärast. Materiaalne külg jätab soovida poliitikute lühinägelikkuse tõttu. Kõige ärritavam on ebakindlus lapse turvalisuse suhtes. Kuritegevuse kasvule vastab riik eurovangla ehitamisega, selle asemel, et investeerida ennetusprogrammidesse. Olen märganud, et inimesed on muutunud närvilisemaks, kui nad seda olid mõningad aastad tagasi. Arvatavasti kardavad nad oma tuleviku pärast. Nad ei näe oma tulevikku ette. See hirmutabki kõige enam. Valdavaks on saanud üldine pessimism homse suhtes.”

Et kõik näited on võetud tänavustest riigieksamikirjanditest muutmata kujul, võib esitatust välja lugeda, mida noored inimesed väärtustavad, kuidas suhtuvad elusse. See on karm pilt, mis avaneb. Just noorte mõtetele ja hoiakutele tuleks senisest rohkem tähelepanu pöörata, sest kes siis veel, kui mitte noored kannavad edasi eestlust ja säilitavad rahvuskultuuri.

1. karjäär, 2. rikkus, 3. haridus, 4. pere

Missugused on noorte väärtushinnangud? Esiteks hinnatakse kõrgelt karjääri ja eneseteostust. “Isegi noorte püüdlus tuntuks ja kuulsaks saada viib meid paremasse homsesse, kuna karjäärihimu, kõrge egoism ja püüdlikkus on iseloomujooned hea tuleviku saavutamiseks. Ka auahnust ja karjäärihimu pole mul vähe. Püüan olla aktiivne ja osavõtlik ning tahan teada väga palju. Arvan, et see aitab elus läbi lüüa. Liigne eneseusk võib olla eneseteostusele takistuseks. Et võitluses võitjaks tulla, peab olema usku endasse ja oma võimetesse. Võitlus ise on eneseteostus – teadmine, et oled teistest üle olnud, midagi saavutanud.”

Teiseks on tähtsad rikkus, jõukus,

raha ja majanduslik kindlustatus. “Kui varem oldi rahul korteri ja suure perega, siis nüüd tahavad kõik teha karjääri, omada individuaalmaja, autot ja piisavalt raha, et lahedalt ära elada. Väärtushinnangud on muutunud. Ega ma ei pea seda halvaks, viimased on lihtsalt vahendid, et olla õnnelik, tunda, et oled midagi saavutanud. Kuid selle kiire elutempo juures, ronides karjääriredelil ikka kõrgemale ja kõrgemale, unustame ühe asja ja väga olulise asja, et tippu jõudmiseks oleme valmis ronima “üle laipade”. Võib-olla on meie viga ka see, et eneseusk on natuke liialt kõrge ja teisalt ühiskonnast tulenev surve jõuda kuhugi, liialt tugev.”

Kolmandaks on kõrgelt väärtustatud hea haridus, sest see tagab tasuva töökoha ja kõrge positsiooni. “Kui soovid omada üldtunnustatud materiaalseid väärtusi, nagu maja, auto ja tõukoer, pead kõigepealt tublisti ennast harima. Tänapäeva noored tähtsustavad haridust ja teevad kõik, et saada kõrgharidust tõendav diplom. Haridusega inimesel on kergem paremat ja tasuvamat tööd leida, et siis hästi, virelemiseta elada.”

Neljandaks peetakse oluliseks perekonda, sest see annab kindlustunde kogu eluks. “Olen küll mõelnud, et minust võiks saada mingi tähtis isik, tahaksin toredat perekonda, rikast meest ja nii edasi. Võib-olla tänapäeval ei ole enam moes armastada, elu muutub ning ühiskond koos sellega. Kui tüdruk on pärit vaesest perekonnast, siis tahab ta oma lastele parimat ja seda saab neiu võimaldada sel juhul, kui tal on olemas väärt mees. Ilus auto ja luksuslik maja jäävad siiski ainult unistustes reaalseks.”

Tulevik võib olla nii helge kui tume

Murelikuks teeb see, et kirjandites oli liiga vähe väärtustatud eestlust, isamaalisust, rahvuslust, tervist, lasterohket eesti peret, maaelu ja põllutööd, loodushoidu; ausust, viisakust, lugupidamist vanemate, kaasinimeste ja endast nõrgema suhtes. Ühe noore arutlus: “Hoiame kõik, mis mul on, endale, teisele panen jala taha – las kukub, ja võtan talt veel viimse, mis võtta annab.”

Niisiis on üks osa tänapäeva noori oma ideaalkujuks seadnud karjääriinimesed, nagu rikas pankur, läbilöögivõimeline ärimees, majanduslikult kindlustatud firmaomanik, kellel on käevangus barbilik beibe, kuid kellel ei ole aega ega tahtmist kultuurist osa saada, kaasinimesi märgata, nõrku aidata, eestlust hoida ja kaitsta, kellel ei ole Eestimaast sooja ega külma.

Kas eestlus säilib karjääriinimestes – see on intrigeeriv küsimus, millele võib vastata nii jaatavalt kui ka eitavalt, sest üks osa tänapäeva noori jahib eestlaseks olemise asemel euroinimeseks saamist, kuid see on siiski ainult üks osa.